

Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana

PALMA 10 MAYO DE 1889.

SUMARIO.

- I. La Seu de Mallorca. Obra nova y obra vella, [correspondencia], per D. Bartomeu Ferrá.
- II. Colección de Leyes suntuarias, [XVI á XXI, de los años 1591, 1606, 1654, 1660, 1674 y 1680] por D. E. K. Aguiló.
- III. Datos antiguos acerca de la iglesia de Deyá, [1497 y 1520] por A.
- IV. Documentos referentes á la usurpación del reino de Mallorca [1344], por Ll.

LA SEU DE MALLORCA

OBRA NOVA Y OBRA VELLA

(Correspondencia)

SENYOR DON MARIAN AGUILÓ.

—Barcelona—

Mon honorable mestre, conseller y amich:

Vàries vegades mos havem congoixat parlant dels monuments arquitectònichs de Mallorca, y de com se troban y com los tractan. Sé que eus alegrau de veurem anar l'ull al bou, y de que clami sens respectes humans quant algun d'ells perilla..... Avuy me dirigeisch á vos, qui, fora de Mallorca fá tants d'anys, conservau sencer y depurat l'amor á nostra pátria y á ses glories. Perdonau-mê, si en aquesta carta hey vèis esquits d'aquella tinta amarga ab que tantes vegades he cridat en vá y he denunciat mals sense remey.

Año V.—Tomo III.—Núm. 101.

Primerament, sabreu que la fatxada de la Seu de Palma, al cap darrer s'acaba, y s'acaba axí com mon pare (a. c. s. e.) me deya quant la comensaren: «Aqueixes pedres de tot el primer còs besen massa de junta; tu les veurás mudar.» Y axí es estat. Les escates y estelles fuytes, y les arestes y pedres engrunades per la resseguda eren tantes y tan escandaloses, que s'han emprat quatre mesos *restaurant* els baixos de la nova fatxada.

A l' hora d' ara, despres d' haver mudat els nous pomells de pedra de demunt els pinacles de les torratxes foranes, que el rovell de ses ànimes de ferro havia esflorat, han tornat á posar bastiments á les créus de ferro y coure, capcims de les piràmides garsetjades de les dues torres centrals. Se tracta de afuar els capitells que les suportan y daurarles ab *sisa*, despres que lo primer daurat galvánich s'ha ennegrit.....

Quant torneu á Palma, eus aconsell que no entreu á la Seu p' el portal major, perque ara que tota la fatxada se veu descuberta de dalt á baix, ara mes que may poden repetir-se aquelles tristes paraules que, referint-se á son desdixat projecte, estampá una revista d' Art, á France, devès l' any 1867. «Si l' art gòtich, deya, no té á Espanya qui millor lo sàpia interpretar que el señor Peyronet, ¡pobre arquitectura gòtica espanyola!»

Y en efecta: ¿Ahont s' ha vist may res mes desavengut ni en la disposició general ni en ses parts? Aquells dos contraforts extrems, que gens de falta feyen, y els dos majors d' en mitx invadint els frontis laterals; tots quatre ab sos segons cossos ressortint del plom del bassament, mollurat bort. Aquells armaris ab gelosia çega que semblan de cartó picat, substituint les antigues y hermoses claraboyes tapiades. Aquella *roldana* principal moderna ab lo collar de s' antepassada, de tan llemicós dibuix que hagué de reforsarse mediant consultes. Aquelles quatre estàtuas *extèrnes*; San Pere y San Pau, el Bto. Ramon y la Beata. Aquells passadissos descuberts, subaix y part demunt la gran lledània, que, á conte de gàrgoles, llansen les aygues per canonets de plom empegahits. Aquells archsbotants tanaixencats, de pura planta, ab sa cresteria acapdellada. Aquells pilastrons, rotlins y ojives de mustía trassa planetjada que encistan els paraments á llenques. Aquell timpano maçís y rònech y desamparat á dalt de tot. Aquells cimboris de ses torres majors, empèlts octogonals que may aferrarán els tronchs de secció creuada ahont reposan. Aquells fullatjes de tan variat perfil; y ¡tantes coses.....!

Els professors d' Estética retriarien frasses per redactar un dictámen acid-xaropós sobre la fatxada de la Sèu de Palm; jo no m' entench de solfes alemanes; y, per tot resúmen m' atrevesch á dir lo que fa molts d' anys pens y judích: (dexant de banda les estàtuas y el baix-relleu de sa *medalla*) lo únich que hey ha bò en tota l' obra realisada segons els plans de l' arquitecte Peyronet (en g. sia), son ses pedres com á material de construcció; y, ¡van messions que ningú gosa provarmos lo contrari!

Ara vé la segona part d' aquesta carta que, per mes desgracia, no será manco llástimoso.

Si anau á la Sèu, tampoch eus aconsell l' entrada p' el portalet petit posterior. No, res de verbes.

Fa cosa de vint anys que vaitx exsercitar mon lapis dibuxant per dins la Sèu, atrèt p' el bon exemple d' artistes extrangers que l' admiraven; y ja á les hores me preocupá el mal aspecta que oferien les voltes de part demunt lo retaula de la Trinitat, en la capella alta, derrera lo altar major.

Ara, no ha gayre temps que á un dexeble meu (ben intel·ligent com escultor pràctich) li encarregaren la reconstrucció dels finestrals que primerament illuminaven aquella capella; é invitat per èll, mes que *motu proprio*, vaitx examinar les voltes d' aquella absidiola, tan bellament trassada com ricament guarnida de capitells, molures, conopis y calats del mes esquisit gust.

Ah! mon excel·lent amic: aquell embovedat s' en vá á la vela, per no dir al vapor. Vos jur y vos confés que, vist de prop fa pòr. Ab mos propis dits vatx esmicar com si fossin de cenra les molures d' aquells delicats nèrvis. Les doveles que, en sa major part, son de marès fi, però fluix y buidadis, estan roagades per l' acció del temps y del salabre, haventhi influit molt qualque gotera. Tot está desgavellat y consentit, manco els contraforts, gracies á Deu. Les pedres de gra dur sufrint desiguals compressions han romput arreu de dalt á baix tots els esplandits dels finestrals. Pessa d' arch s' hi veu, que s' ha allunyada més de tres dits bons dels pendents que suportava. Allò está llest; y no creg que hi valgan compostures. Si 'ls Caps de l' Obreria volen prevenir un trist atzar parecut á n' el del cimbori de la Sèu de Sevilla, es necessari proceder ab tota urgencia á s'apuntalament y á sa reconstrucció...

Això eus ho dich á vos, porque jo, malanat Mestre d' iglesies pobres, ni teng veu ni vot demunt la nostra Catedral; si bé es cèrt y veritat que tot hom hey diu y hey fa la seua. Pe-

rò estamparé aquesta formal denuncia per aliviar la meua consciencia, y perque *scripta m. nent, y qui habet aures audiendi audiat.*

No deg cloure aquests mots de lletra sens efègirhí un'altra noticia, venturosament satisfactoria.

Lo Illustre Cabildo de nostra Santa Iglesia, ha fet netejar y adobar els draps rasos que cubrien les parets de la capella major. Casi ja passava de hora. Deu vulga que no sia la derrera millora que meresca aplaudir, respecta del primer monument arquitectònic de Mallorca.

A Deu siau, y èll vos don salut y lleguda per acabar les vostres empreses literaries y per provehir de bons consells als qui vivim dins Mallorca, anyorant l'ausencia dels mallorquinistes que estiman coralment la nostra pàtria.

Palma—Maitx de 1889.

BARTOMEU FERRÁ.

COLECCION DE LEYES Suntuarias.

(CONTINUACION.)

XVI

9 de marzo de 1591

Ara hojats queus denunciem y fan a saber de part del Illustrissim senyor don Luis Vich, comanador major de Arago y alcayt de Peniscola, lochtinent y capita general per sa Magestat en lo present regne de Mallorca e illes a aquell adjacents, a tothom generalment de qualsevol ley, grau, condicio o stament sia: Per quant a suplicacio e instancia dels magnífichs jurats del regne, inseguint la conclusio feta en la real Audiencia, son stades decretades per sa Illustrissima Senyoria certes ordinacions fetes per dits magnífichs jurats, la primera de les quals es que ninguna persona pugua donar capussos, gramalles ni gramallons ni ninguna sort de dol, sino a les persones de sa casa, ço es, los qui tenen el victo, encara que sia fill si no menja y sta en sa casa.

Item que ningu pugua fer mes de vuyt antorxes, ço es, tant solament los gentils homens

y ciutadans, y los qui seran armats cavallers quen puguen fer dotse.

Item que tot lo altre stament no pugua fer mes de quatre antorxes; y que ninguna de les sobredites antorxes pugua exedir lo pes de sis lliures. Per tant su Illma. Senyoria, a suplicacio e instancia del sindich de la universitat, mana que les sobredites ordinacions sien per tothom generalment observades, sots pena de cc. lls. per los qui contrafaran, applicadores als cofrens del senyor Rey. E perque ignorancia no pugua esser allegada mana les presents esser publicades per los lochs acostumats de la present ciutat. Dats en Mallorca a viiiij de mars MDLxxxxj—Don Luis Vich.

XVII

29 de julio de 1606

Ara oyu queus notifiquen y fan a saber de part del Illustrissim y Reverendissim señor Archabisbe Don Alonso Lasso Sedeño, bisbe de Mallorca, regint la llochtinencia y capitania general del present regne de Mallorca e isles en aquell adjacents: que com atenen los magnífichs jurats y lo gran y general consell del present regne la necessitat que en ell se te lo present any de forments foresters en molta suma, sensa los quals nos poria mantenir, y atenen mes avant la difficultat que hi ha de fer la provisio de aquells per estar lo dit regne de present exhaust y falt de monedes pera comprar dits forments, hagen acordat y determinat de suplicar a su Sria. Illustrissima y a son Real Consell, com en efecte lo han suplicat, fos servit fer y decretar la prohibicio del us del or y argent en la present isla per lo temps y en la forma devall escrita; entenent que per aquexa via molts tendran per be de vendre lo or y plata que tenen a la universitat del present regne a preu de comptant, pagador ab moneda mallorquina y ab encarregament de censals que se encarregara dita universitat pera pagar dit or y plata als qui vendre lo volran, y se podra valer la dita universitat del dit or y plata fent monedes y altramament per enviar fora del dit regne, y que se servis sa Senyoria manar publicar la dita prohibicio. Y com su Sria. Illustrissima, desitjant lo be del present regne y parexentli justa la supplicacio de dits magnífichs jurats y consell de dit regne, hage proveida y decretada la dita prohibicio y convinga que aquella sia atots los de dit regne notificada, per so

y altrament dita su Sria. Illustrisima, inseguint la determinacio en la Real Audiencia sobre asso presa, mana a tot hom generalment de qualsevol stament, grau, condicio o ley que que sia, que desde el dia de la publicacio de la present crida en avant durant lo temps de deu anys primer vinents, no gose usar pera ses persones cases ni altrament de or ni argent, sino es tant solament ab arracades, anells, clauers, culleres y forquetes, sots pena quiscu que contrafara a la dita prohibicio, y per cada volta que contrafara, de perdre lo or y argent ab que contrafara y doscentes lliures moneda de Mallorca, exigidores de los bens de cada hu dels qui contrafaran irremisiblemente.

E per quant seria facil fer frau a la lley de dita prohibicio si tambe nos prohibis lo us de perles, aljofar y passamans y trenses de or y de plata, per so per scusar dit frau y altrament su Sria. Ilma., inseguint tambe la deliberacio en la Real Audiencia sobre asso presa, mana axi mateix a tot hom generalment que durant los dits deu anys no use de perles ni aljofar en alguna manera, ni de passamans o trenses de or ni plata que nols tinga ja de present cosits en ses robes, sots la sobre dita pena. Prohibint tambe als passamaners, sastres, calsaters y altres, que no puguen fer ni cosir dits passamans y trenses sots la mateixa pena.

E perque dites coses vingan a noticia de tots mana les presents esser publicades per los lochs acostumats de la present ciutat y de les viles y parroquies foranes de la present isla. Dats en Mallorca a xxviiiij de juliol MDCvj. —Alonso, arzobispo, obispo de Mallorca.

Arch. del Reino.—Lib. *Extraordinari dels jurats*.

XVIII

16 de Abril de 1654.

Ara oyu queus notifiquen y fan a saber de part del Illt.^m Sr. D. Lorenzo Rami de Montoro Martinez de Marcilla, conte de Montoro, cavaller del orde y milicia de Calatrava, visitador general de aquella en los regnes de la corona de Arago, del consell del Rey nostron señor, llochtinent y capita general del present regne de Mallorca e isles adjacents. Per quant sa Magt. del Rey nostre señor (que Deu guarde) ha remesa a dita sa Illma Sria. una real pragmática, manant ab sa real carta despachada en Madrid al 23 de descembre del any

1653, sia publicada y observada en la present ciutat y regne, la qual pragmática es del tenor següent:

Nos Don Felipe por la gracia de Dios rey de Castilla, de Aragon, etc. etc. Por quanto se ha reconocido que de algunos años a esta parte se hacen muchos abusos en la forma de llevar coches con seys mulas y los cocheros descubiertos, en perjuicio de nuestra regalia, a quien solamente esta reservado el poderlo hacer, y conviene prevenirlos y evitarlos para lo de adelante y que no se exceda de lo que se debe observar en esto: Por tanto, con acuerdo y parecer de los del nuestro sacro supremo y real Consejo de Aragon, que cabe Nos reside, havemos resuelto y acordado que en el dicho nuestro reyno de Mallorca y islas adjacentes de Menorca y Ibiça se establezca y publique esta nuestra pragmática sancion, que queremos haya y tenga fuerza de ley, en la forma y manera siguiente, que es en la conformidad que se ha mandado publicar en los demas reynos aquella Corona:

Primeramente estatuímos ordenamos y mandamos que los arzobispos, grandes de España, titulos, cavalleros ni otras personas algunas por preeminentes que sean, de qualquier grado, estado y calidad, assi ecclesiasticas como seculares, sino solamente mis virreyes, puedan llevar ni lleven tiro de seys mulas ni cavallos en el coche, assi en la ciudad de Mallorca, sus arrabales, marinas ni otros paseos, como en las demas ciudades, villas y lugares del dicho reyno y islas adjacentes; y quien lo contrario hiciere incurra en pena de perdición del coche y mulas o cavallos, y se aplique la tercera parte del valor al denunciante, aunque sea oficial real, otra tercera parte a nuestro real fisco y la otra al juez de la causa.

Item estatuímos y ordenamos que en la dicha pena se incurra aunque actualmente no fueren aprehendidos en la contravencion, como conste legitimamente dello.

Item estatuímos ordenamos y mandamos devajo las mismas penas y otras mayores a arbitrio de nuestro lugarteniente y capitán general y de nuestra real Audiencia, que ninguna persona ecclesiastica constituida en qualquier dignidad por grande y preeminente que sea, ni de ahi abajo arzobispo ni grande de España alguno, titulo ni cavallero ni otra persona alguna, pueda llevar ni lleve los co-

cheros descubiertos por esa dicha ciudad y reino de Mallorca ni islas adjacentes, como esto sea una regalia muy propia nuestra y de persona real, y que solo queremos que esta se estienda y comuniquen a nuestro lugarteniente y capitán general por ser alter nos en una ciudad y reino, so la mesma pena de perdicion de coches, mulas y cavallos, aunque actualmente no sean apreendidos en la contravençion, como arriva en el segundo capitulo esta expresado.

Para cuyo cumplimiento y execucion mandamos que se publique y pregone esta nuestra pragmática en la dicha nuestra ciudad de Mallorca y las demas ciudades, villas y lugares de nuestro reyno de Mallorca y islas adjacentes, donde semejantes pragmáticas se suelen y deven publicarse y pregonarse. Por cuyo tenor de nuestra cierta ciencia y real autoridad deliberadamente y consulta etc. etc. Dada en la nuestra villa de Madrid a veinte y tres dias del mes de diciembre año del nacimiento de nuestro señor Jesu Christo de mil seiscientos y cinquenta y tres años, y de nuestro reinado el treinta y tres.—Yo el Rey.

Per tant, obeint y obtemperant los mandatos de dita sa Rl. Magt., y pera que dita real Pragmatica sia notoria a tots y de aquella nos pusca allegar ignorancia, a suplicacio e instancia del procurador fiscal real, su Sria. Illma. mana publicar les presents per los llochs acostumats de la present ciutat y regne. Dat. en Mallorca als xvj de abril MDCLliij.—El conde de Montoro.

Arch. de la Audiencia.—Lib. de Pregones.

XIX

30 de Julio de 1660.

Ara oyu queus manen, denunciem, notifiquem y fan a saber de part y manament del Illm. señor Don Joseph de Lanuza y Rochaberti, conte de Plasencia, visconde de Rueda y Parellos, señor de la vila de Zeret y de las baronies de Villarig y Montbuy, del consell del Rey nostre Señor, llochtinent y capita general en lo present regne de Mallorques e isles adjacentes: que a supplicacio dels magnífichs jurats y sindich de la universitat, lo dia present, per la conservacio del bon govern y utilitat publica del present regne, es estat fet presidal decret, lo qual mitgensant, se han manat confirmar y posar en debita execucio los capitols infrascrits, presentats per los dits magni-

fichs jurats y sindich de la universitat, que son los següents.

Primo que per quant se cometen excessos en los gastos de la cera, volent la hu ferla del pes que no pot sa hacienda supportar per ser de la qualitat del altre, se ordena y mana que daqui al devant ningun sucrer o altre persona de qualsevol grau, qualitat o condicio sia, no pugan fer, donar a fer, ni valerse de atxes que hagen de servir per enterros o fer qualsevol altra funcio, que exedescan pes al de set lliures y no mes, sots pena de 50 lliures pagadores per lo sucrer o qualsevol altra que dita cera fabricara o es valdra della, per cada vegada que contrafara, aplicadores un ters al Sr. Rey, altra al acusador y altra al magnífich mostasaph, y ultra de lo predit sera la cera perduda y se aplicara al Hospital general.

Item se statueix, ordena y mana que de aqui al devant ninguna persona de qualsevol grau, condicio o estament sia, pugan valerse de atxes per enterro de albats, ni sucrer algu, o altre que fabricara cera, pugan fer aquelles que sien de major pes de tres lliures y mitge cada atxa, sols la matexa pena aplicadora en lo modo predit.

Item se ordena y mana que de aqui al devant los predits sucres o qualsevol altre persona que fabrica cera, y el que es valdra de ella per los enterros de cossos y albats, no puguen fer los ciris ni valerse dells, a saber es, per enterros de cossos de una lliura cada ciri y per el de albats de mitja lliura, sots les matexes penes en dits capitols contingudes, aplicadores ab la matexa forma. Y que ningun cerer pugan donar cera fiada en poch ni en molt, sens donar billet escrit de sa ma al qui la sen portara, specificant la cera y el pes de aquella, sots pena de 10 lliures per cada vegada que contrafara, aplicadores ut supra.

Per tant per debita execucio del dit presidal decret, diem y manam a tothom generalment qualsevol grau, condicio o stament sia, que tenguen guarden y observen, guardar y observar fassen, tot lo contingut en dits capitols sots les penes en aquells continuades, y altres e nos ben vistes y reservades. Y perque vinga a noticia de tots manam les presents esser publicades per los lloch acostumats de la present ciutat, la de Alcudia, y demes viles y parroquies foranes. Dat en Mallorca a 30 juliol 1660.—El Conde de Plasencia.

Arch. de la Audiencia. Lib. de Pregones.

XX

3 de Agosto de 1674

Ara hoyu queus manam, denunciám y fem a saber de part y manament del Illm. Señor Don Juan Francisco Cebrian, cavaller del orde y milicia de Santiago, comanador de La Puebla, conte de Fuenclara, señor de les viles de Albalate de Cinca, Alcamín y Monbrun, del consell de sa Magestat, llochtinent y capita general en lo present regne de Mallorca e isles adjacents, a tothom generalment de qualsevol lley, grau, condicio o estament sien, que de aquí al devant y mentres que durara la present necessitat de forments en est regne, no gossen ni presumesquen aportar ni usar ningun genero de or plata, perles, obra de filigrana, en qualsevol manera sia, com tampoch ningunes esterilles de or ni plata, ni qualsevol altre genero de guarnicions de or y plata. No entenen prohibir lo dit us dins les cases de cada qual, ni les esterilles de or y plata ja fitxades en vestits, gipons o qualsevols altres robes de vestir, sots pena de perdre dit or y plata, perles et alies, y de docentes lliures franques, aplicadores un ters al acusador y los altres dos tersos als cofrens reals; com axi sia stat manat ab decret presidal fet per su Illma. a suplicacio dels magnífichs jurats als 28 juriol proppassat, ab que es estada roborada la determinacio del gran y general consell presa en orde lo susdit sots al 12 de dit mes y any.

Mes avant per quant ab lo referit presidal decret es estat provehit y manat que se hagen de elegir dos persones, la una que aport llibre ahont hage de continuar les partides de or y plata que compraran per conte de la universitat, y lo altra qui sia argenter perito el qual hage de fer estimacio del quilat de dit or y plata per efecta de pagar son valor intrinsech als venedors de aquell. Y axi mateix sia estat manat que mentres que per conta de la dita universitat se comprara o linga la porta uberta per comprar no puga ninguna altra persona comprar; be empero ho puga fer qualsevol particular, ara sia argenter com alies, mentres que per conta de dita universitat no 's tindra la porta uberta per dit efecta. Pero per debita execucio de dit presidal decret y sots les matexes penes, del modo susdit applicadoies, diem y manam a tot hom generalment, com de sobre esta dit, que de aquí al davant no inten-

ten ni presumesquen comprar partida alguna de or ni plata mentres que per conte de la dita universitat se tindra la porta uberta y voldra comprarne. Be empero dexantse de comprar per conta de dita universitat puga lliberament qualsevol altra persona, tant argenter com alies, comprar a son arbitre mentres que no sia de persones prohibides. Y para que vinga a noticia de tots manam les presents esser publicades per los llochs acostumats de la ciutat y part forana. Dats en Mallorca a 3 agost M D C lxxiiij—El Conde de Fuenclara.

Arch. Audiencia.—Lib. de Pregones.

XXI

8 de Noviembre 1680

Ara oyu de part y manament del Illm. Señor D. Balthazar Lopez de Gurrea Ximenez Cardan y Antillon, conde del Villar, señor de la casa de Honor, castells, viles y lochs de Gurrea, Santa Engracia, Embun, Santa Olalia, Olmos, Santia, Las Gazaperas, San Felices, Coscojuela, Alcala, ses aldeas termes y montanyes, gentil home de la camara de Su Alteza el serenissim Sr. D. Joan, y del Consell de sa Magt., llochtinent y capita general en lo present regne de Mallorca e islas adjacents: que per quant ab presidal decret del 30 Octubre 1680, fet a suplicacio del magnífichs jurats y honorables sindichs clavaris de la part forana, es estada aprobada y confirmada la determinacio del gran y general consell celebrat als 15 de dit mes y any en orde a prohibir lo us de or y plata, per les causes y rahons en ell contingudes es estat manat prohibir aquell. Per tant y per debita execucio del dit presidal decret y provisio in dorso petitionis per lo sindich de la universitat al Real consell presentada als 29 correns, mana notifica y fa a sabre a tothom generalment de qualsevol lley, grau condicio ostament sien, que de aquí al devant, fins per tot lo any 1684, no gossen ni presumesquen per tot dit temps aportar ni usar per adorno de ses persones obra ni cosa alguna de or ni plata o altrament obra de or y plata tot junt, sots pena de perdiment de las tals obres y coses com dit es obrades, aplicadora un ters al acusador, altre es cofrens reals y lo altra als ministres que faran la execucio a mes de altres penes axi pecuniaries y corporals com alies reservades a arbitre de su Sria. molt lltre. y egiegi y real Audiencia. Declarant empero

que en la dita prohibicio no se enten compres lo us de randes, esterilles, galons ni passamans de fil de or ni plata. Y perque vinga a noticia de tots se mana les presents esser publicades per los llochs acostumats de la present ciutat y part forana. Dats en Mallorca a viij de novembre de 1680.—El Conde de Santa Maria de Forniguera.

E. K. Aguiló.

DATOS ANTIGUOS
ACERCA DE LA IGLESIA DE DEYÁ
[1497 y 1520]

In Dei nomine amen. Noverint universi quod anno a nativitate Domini M. D. vigesimo, die vero vij mensis februarii, venerunt et comparuerunt coram Reverendo domino Guillermo Grua, juris utriusque baccallario, canonico majoricensi, vicario generali et officiali Reverendisimi majoricensis Episcopi, honorati et discreti Guillelmus Rullan, Antonius Ripoll, Laurentius Bausa, Michael Sacanals, Guillelmus Penya, Johannes Rullan, loci de Deyano, et obtulerunt supplicationem sufrascriptam quam legi et intimari requisiverunt per me Anthonium Nadal not. curie ecclesiastice scribam etc.

Jhs. Reverende domine Vicari generalis et officialis Reverendissimi Majoricarum Episcopi.

Exponitur reverente paternitate vestre pro parte honorabilis, Guillelmi Rullan, unus ex juratis Antonii Ripoll, Laurentii Bausa, Micaelis Sacanal, Guillelmi Penya, Johannis Rullan, parroquie Vallis de Muça loci de Dayano, quod olim sub nona julii anno M.CCCClxxxx septimo considerantes habitatores dicti loci de Daya quod olim ipsi habebant capellam seu ecclesiam in dicto loco de Deya, que sufraganea est parroquialis ecclesie Vallis de Muça, in qua non solebant celebrari missas eo quia non erant redditus nec emolumenta aliqua unde celebrans in ibi posset vivere et vitam suam degere, et ipsi pane celesti in diebus dominicis et festivis privabantur, considerata etiam distantia a dicto loco ad dictam ecclesiam Vallis de Muça, determinarunt quod a cetero conducirerent presbiterum idoneum ad celebrandum in dictis diebus festivis missam ut omnes incole ejusdem loci omnipotentem Deum et creatorem videre et adorare possent, et mercedem ipsi presbitero darent ad vite sustentationem juxta formam dicte ordinationis ad incole ejusdem loci exhigendam et habendam, et ita ab illo tempore fuit inconcusse observatum et practicum. Et postea Reverentia vestra, sub anno M.Dxj sub octava mensis janua-

rii ad dictorum incolarum dicti loci de Dayano humilem supplicationum fuit concessum ut possent habere in dicta ecclesia Januam paradisi fontes scilicet baptismales et sacratissimus Corpus domini nostri Jhs. Xpi. ad administrandum sacramenta, cum debito tamen honore et reverentia et cum consensu rectoris expresse, tamen provisso quod dicti habitatores de Dayano ex substantia propria ipsorum promitterent et se obligarent conducere sacerdotem qui continue moram traheret in dicto loco pro, uti in dicta concessione et provisione latius exaratur. Cum que reverende domine dicta ordinatio non fuerit per ordinarium decretata nec autorizata inadvertia preteritorum, cupientes propterea dicti proceres et incole dicti loci de Dayano ut servicium predictum quod Deo offeritur quatenus possunt corroborare et perpetuare supplicant humiliter quatenus digneretur reverentia vestra super dicta ordinatione decretum et auctoritatem sue pastoralis jurisdictionis interponere; que licet etc. exhibendo dictam ordinationem que est hujus modi sub tenore.

A viij de juriol any M.CCCClxxxxvij

Lo dia e any de sus dits com fos celebrat cancell entre los prohomens de Deya a instancia del honorable Anthoni Mas Roig, jurat l any present, per raho de les misses e tatxar aquelles, fonch per los dits prohomens determinat que cascun any lo jurats, aquell qui sera, e lo obrer, quis vulla sia, easemps ab un dels honorables Bausans, hagen administrar, exhigir e axi matex tatxar los habitants en la vall de Daya per occasio de les misses. Es ver que los administradors apres acabat lurs temps hagen de vagar tres anys, lo qual obrer se ha de fer [sic] e ha m idar tots anys. E isque dit any per obrer lo honorable en Miquel Ripoll.

Que quidem supplicatione lecta et intimata dicto reverendo domino Vicario generali officiali Reverendisimi majoricensis episcopi qui illius serie et tenore audito... fecit provisionem sequentem:

Nos Guillelmus Grua, juris utrimque baccallareus, canonicus Majoricensis, reverendisimi in Cristo patris et domini domini Roderici de Mercado Dei et apostolice sedis gratia majoricarum episcopi vicarius generalis et officialis, in et super dicta ordinatione et concilii determinatione supra facta super mercede dicti presbiteri conducendi solvenda auctoritatem pariterque decretum nostre ordinarie jurisdictionis interponimus ac pro majori ipsius robore et firmitate ipsam ordinationem auctorizamus et decretamus Dat. Majoricarum in episcopali palacio die vij februarii anno predicto.

DOCUMENTOS

REFERENTES Á LA USURPACIÓN DEL REINO DE MALLORCA

[1344]

II

De nos Narnau Derill Governador general de la Ciutat e regna de Mallorques e de les yles a aquell adjaents: al amat lo batle de Robines, saluts e dileccio. Segons que planerament som informats alcunes persones en diuersas maneres parlen e han parlat voluntariament e inhonesta en fauor del alt en Jacme de Mallorques, nomenat aquell Rey de Mallorques o Rey en Jacme, e dient que encara poria cobrar lo regne de Mallorques e les altres terres les quals per sa colpa ha perdudes.

E com per aquestes aytals paraules posquesen entre les gents, mal escandol e perill esdevenir, em perço havem provehit esser fetes tres crides per totes les parroquies d aquest Regne les quals vos trametem dins les presents encloses. E les quals nos, huy ab trompes e ab altres solemnitats ab publica crida havem fetes per tota la Ciutat de Mallorques cridar e publicar. Perque, de part del senyor Rey e per auctoritat del offici que usain vos dehim e manam expressament que les dites crides en la parroquia de Robines publicament fassats cridar per los lochs acostumats: e no res menys; la primera festa seguent apres la r eepcio de les presents, façats ajustar los homens e fembres de la dita parroquia en la esgleya o en la plaça, o en altre loch c ovinent, e dauant aquells les dites crides dejats fer altra vegada publicar. E si en apres que les dites crides fetes aurets, atrobarets alcu o alcuns esser vengut contra aquelles, aquell o aquells ab la inquisicio per vos daquen feta, preses sots feel guarda, nos dejats encontinent trametra.

Dat. in Civitate Majoricarum .vij. Kals. Decembris anno Domini M.CCC.XL. quarto.— vidit Arnaldus.

Quarum quidem preconizationum supre nominatorum quarum dominus Gubernator misit vicario prescripto et alijs vicarijs infrascriptis tenores sub hac forma sequenter.

—Tuyts, oygats per manament del Governador del senyor Rey. Com lo dit Governador es plenament enformat que alcunes persones parlen e han parlat voluntariament e deshonestament en fauor del alt en Jacme de Mallorches, per que lo dit Governador volent exir a carrera que per

semblans paraules remor, escandol, ne mal nos puxa moura ne excitar entre les gents, parlan o departin de les coses dejus scrites, vol, e diu, e mana a tot hom, e a tota altra persona, de qualque lig, nacio o condicio sia, que l dit alt en Jacme de Mallorches no gos nomenar d-aqui auant en escrit o de paraula Rey de Malorches, ne Conte de Rossello, ne de Cerdanya, ne Rey en Jacme, sots pena de perdre la lengua sens tota merce.

Item, vol e mana lo dit Governador, que alcun hom, o altra persona de qualque lig, nacio o condicio sia no gos parlar, dir, ne depertir, que lo dit alt en Jacme de Malorques pucha per alguna manera cobrar aquest Regne de Malorches, ne d aquesta materia no gos parlar alcunes paraules en be o en fauor seu, sots aquella pena que lo Governador segons son arbitre li volra donar.

Item, vol e mana lo dit Governador que alcun hom o altra persona de qualque lig, nacio o condicio sia, no sia tan fol ne tan orat que lo dit alt en Jacme de Malorches, o persones domestiques o familiars seus, o altres qui per nom o en fauor dell venguessen, gosas acullir, o celar, ne dar ajuda, fauor o socors alcu en publich, o en amagat, abans si lo dit alt en Jacme o persones domestiques o familiars seus, o altres, qui per nom, o en fauor deyl venguessen, sabia o sentia en algunes parts de la ylla, cascu faça o sia tengut de fer tot son poder de pendre lo dit alt en Jacme e de aportar aquell a preso, encalçan aquell si obs sera, e metent so. [a] E semblantment faça e sia tengut de fer contra tots familiars e domesticchs seus, e contra totes altres persones que per nom o en fauor d eyl venguessen. E si los dits familiars domesticchs o altres persones, vinents per nom o en fauor d eyl pendre no podia cascu faça son poder de ociure aquells, e d hauerlos morts o vius, e sots pena de cors e d auer.

Sub consimili modo et forma et cum similibus preconizationibus dictus dominus Gubernator scripsit bajulis infrascriptis. [A tots los de Mallorca] Ll.

[Seguir a.]

[a] D' aqui prové y no d' altre mot la paraula *somaten*  o so-metent. Vide: Història del rey de Aragon D. Jaime I. por D. M. Flotats y don A. de Bofarull. Barcelona 1848. pàg. 234, nota 1.—En igual equivocació ha caigut la Real Academia de la llengua Castellana, en la ultima edició de son Diccionari [Madrid. 1884] fent venir aytal paraula de *som-attents, etamos atentos  o prevenidos*.